

CRÒNICA

Any Joan Barceló. — El 2021 es va celebrar allò que la pandèmia del 2020 no va fer possible: la commemoració dels quaranta anys de la mort de Joan Barceló i Cullerés (Menàrguens 1955 – Barcelona 1980), el malaguanyat escriptor polifacètic traspassat a l'edat de 24 anys. L'Ajuntament de Menàrguens i la Càtedra Màrius Torres (CMT) de la Universitat de Lleida van posar en marxa una sèrie d'actuacions per tal de reivindicar la seva figura, difondre la seva obra i fomentar el seu estudi.

L'Ajuntament de Menàrguens va endegar el programa d'activitats amb un acte a la seu de l'Ateneu Barcelonès el 28 de gener de 2020. A banda de representants d'institucions culturals i polítiques, van intervenir-hi els escriptors Jordi Pàmias i Mercè Canela, que van repassar la trajectòria de Joan Barceló, conduïts per Carles Duarte.

El 27 de febrer Julián Acebrón, professor titular de Literatura de la Universitat de Lleida, va impartir la conferència «De Menàrguens a l'Illa d'Enlloc, passant per Barcelona i NYC. Un viatge literari amb Joan Barceló».

Paral·lelament, nens i nenes en edat escolar del poble van il·lustrar el conte *La Cuca de Llum xarrupa lluna* de Joan Barceló; se'n va fer un vídeo que es pot visionar a YouTube, en què una mestra del poble explica el conte mentre es veuen les il·lustracions, acompanyades amb música creada per Lluç Casals. Per Sant Jordi, altres alumnes del poble van fer treballs de recerca sobre l'escriptor, es van fer presentacions virtuals de llibres (*Viatge enllunat*, per exemple, a càrrec de Jordi Casals), i es van realitzar dos vídeos, un amb recitacions de fragments de l'obra barceloniana i l'altre recordant Joan Barceló, i a la biblioteca de Bellvis se'n va reivindicar la figura.

Entre juny i juliol, l'Ajuntament de Lleida va promoure la iniciativa «“Tastem” Joan Barceló (Menàrguens 1955 - Barcelona 1980)», en què cada dia es proposava un tast de l'obra barceloniana. I l'1 de juliol l'artista gràfic Swen va començar a pintar a la plaça Enric d'Hostalrich de Menàrguens un mural dedicat a l'univers literari de Joan Barceló.

L'1 d'agost, Menàrguens va recordar el seu escriptor: es va descobrir una placa a la casa familiar, es van veure els faristols amb reproduccions de quadres de Barceló i es va inaugurar el mural de Swen, amb diversos parlaments i recitals. I el 6 de setembre s'hi va presentar la nova edició de la novel·la *Viatge enllunat*, amb il·lustracions de Marta Trepà, pròleg de Jordi Pàmias i epíleg d'Andratx Badia-Escolà, publicada per Pagès editors. Entre novembre i desembre van aparèixer noves edicions de l'obra de Joan Barceló: la novel·la *Pare de rates* (Comanegra), amb pròleg de Max Besora, i el volum *Teatre: Científicament s'ha demostrat, Olor de cebes, Viatge enllunat* (Pagès), amb pròleg de Francesc Foguet, *Miracles i espectres* (Fonoll), edició i pròleg d'Andratx Badia-Escolà, i el conte *La Cuca de Llum xarrupa lluna* il·lustrat pels nens i les nenes de Menàrguens, mostra de les diverses activitats que es van fer a les escoles del poble i de la comarca, que es van allargar, a causa de la pandèmia, fins al 2021. D'algunes d'aquestes edicions, se'n va fer una presentació conjunta el 13 d'abril, a Barcelona.

El 18 de març, PoesiaLleida va muntar el recital «Barceló, marxant d'estels», amb intervencions d'Amat Baró, Julián Acebrón i Jordi Casals. El 29 d'abril s'inaugurà a Menàrguens l'exposició «Joan Barceló i Cullerés. Pintor, poeta, narrador, dramaturg», ideada per l'equip de govern de l'Ajuntament de Menàrguens, una exposició en vint-i-dos *roll-up* que fan un repàs a la biografia del nostre escriptor i a la seva obra, recull la veu d'alguns lectors coneguts i reflecteix alguns espais del poble natal del poeta que apareixen a la seva obra. La Central de Biblioteques de Lleida va organitzar la itinerància d'aquesta exposició per diverses biblioteques de les comarques lleidatanes i va programar també un seguit de xerrades sobre l'obra de Barceló, a càrrec de Julián Acebrón i Jordi Casals, editors de la seva obra.

El 28 d'octubre van començar les activitats organitzades per la Càtedra Màrius Torres, l'objectiu principal de la qual és la recuperació i difusió del patrimoni literari català per tal de promocionar-ne l'estudi, i per a això aprofita l'escaïença de les commemoracions d'efemèrides relacionades amb els escriptors per desenvolupar aquesta funció. En el cas de Barceló, va emprendre quatre línies d'acció diferents: l'organització d'una jornada acadèmica dedicada monogràficament a la seva persona, la digitalització del seu llegat, la realització de tres exposicions de caire divers i la publicació de dos facsímils de la seva obra.

La jornada monogràfica al voltant de Joan Barceló i Cullerés i la seva obra literària pretenia convertir-se en un revulsiu que tragués l'escriptor i l'obra de l'oblit que va patir després de mort, però també que hi oferís llum nova, amb nous enfocaments crítics i noves perspectives d'anàlisi. A tal fi, la Jornada, que va tenir lloc a la sala Víctor Siurana de la Facultat de Lletres de la Universitat de Lleida, es va desenvolupar en dues parts, una primera de caire més científic, celebrada el matí del dia 28 d'octubre, i una segona de tipus més personal i divulgatiu, la tarda del mateix dia.

Al matí, el poeta Jordi Pàmias va obrir les sessions amb una semblança de Barceló, i, seguidament, es van poder sentir les intervencions dels especialistes més destacats en l'obra de l'escriptor: Julián Acebrón, sobre la poesia; Andratx Badia-Escolà, sobre la narrativa; Francesc Foguet, sobre el teatre, i Enric Falguera, sobre la narrativa infantil i juvenil. Per acabar, Joan Ramon Veny, va presentar breument la digitalització del llegat de Joan Barceló al Corpus Literari Digital. La CMT va digitalitzar tots els llibres i tot el llegat d'autògrafs —manuscrits i mecanoscrits— de J. B., com també tots els quadres conservats a la casa pairal de Menàrguens, gràcies a l'amabilitat de Damià Barceló i Cullerés. El llegat de llibres i autògrafs es pot consultar des d'aleshores a la pàgina del Corpus Literari Digital de la CMT.

Després de la intervenció de Veny, Acebrón i Casals van oferir una visita guiada a l'exposició «Joan Barceló a través del seu llegat» que la CMT havia muntat al passadís del davant de la Sala Víctor Siurana, amb la pràctica totalitat dels llibres de J. B., una mostra dels seus autògrafs i un recull bibliogràfic representatiu del ressò crític de la seva obra. Aquesta exposició es complementava amb la projecció d'una altra en forma de vídeo, que es pot consultar al web de la CMT.

Les sessions de la tarda van començar amb una taula rodona moderada per Jordi Casals, que va comptar amb la participació de persones que van conèixer i tractar de prop el menarguí, com ara el seu germà Damià, el company de carrera Carles Duarte o l'amiga personal Mercè Canela, a més de Mònica Boixader, que en va donar una visió molt personal des de la seva posició de jove lectora. Després d'aquest acostament particular i íntim, Andratx Badia-Escolà, Francesc Foguet i Julián Acebrón van presentar les ja esmentades publicacions d'obres de Barceló fetes entre 2020 i 2021 a redós de la celebració del quarantè aniversari de la mort. Finalment, els assistents es van dirigir a l'edifici dels serveis territorials del Departament de Cultura, on la CMT havia muntat una exposició amb una mostra de setze quadres de l'obra pictòrica de J. B. comissariada per Julián Acebrón, que en va fer una visita guiada.

Cal dir que la Jornada va ser un èxit en tots els seus aspectes. D'una banda, pel ressò que va tenir, no tant als mitjans de comunicació de la ciutat —més aviat escàs—, com per la quantitat de

públic que va acudir als actes, molt més enllà del que havia previst l'organització: una prova de l'interès que desperta l'autor i de la necessitat de continuar amb aquest tipus de celebracions, de la qual la CMT pren bona nota. De l'altra, per l'alt nivell de totes les intervencions acadèmiques del matí i per les mirades personals que van aportar els participants de la taula rodona.

Però l'Ajuntament de Menàrguens encara va organitzar altres activitats fins al final del 2021. El 6 de novembre va tenir-hi lloc una trobada de grups de lectura de les biblioteques de Lleida, que va consistir en la realització de la ruta literària Joan Barceló a Menàrguens, tot resseguint diversos indrets que apareixen a l'obra de Joan Barceló.

El mes de desembre de 2021 es va reeditar la novel·la juvenil *El somni ha obert una porta*, per Nova Editorial Moll, amb pròleg d'Andratx Badia-Escolà, i l'Aula de Poesia Jordi Jové de la Universitat de Lleida va publicar l'antologia poètica *Joan Barceló i Cullerés* a cura de Julián Acebrón.

Recapitulant, l'Any Barceló va suposar més d'una trentena de conferències, xerrades i presentacions arreu del país, la realització d'un mural monumental i d'una ruta literària a Menàrguens, quatre exposicions (de les quals una itinerant), diversos recitals i altres activitats de divulgació en biblioteques, centres educatius i seus socials i culturals, la publicació d'una part important de l'obra literària de Joan Barceló en vuit reedicions —una facsímil—, una antologia poètica, el facsímil d'una obra fins ara inèdita i un quadern amb un conte il·lustrat, la digitalització del llegat documental i pictòric de Joan Barceló i la celebració d'una jornada acadèmica sobre l'autor de Menàrguens.

Totes aquestes activitats no haurien estat possibles sense la col·laboració de les institucions següents: la Diputació de Lleida, l'Ajuntament de Lleida, la Central de Biblioteques de Lleida i els serveis territorials del Departament de Cultura a Lleida, el Consell Comarcal de la Noguera, l'Ateneu Barcelonès, la Institució de les Lletres Catalanes, l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, la delegació de Lleida de l'Institut d'Estudis Catalans, i, de la Universitat de Lleida, el Departament de Filologia Catalana i Comunicació, el Vicerectorat de Cultura i Extensió Universitària, la Facultat de Lletres i la Unitat de Biblioteca i Documentació.

Julián ACEBRÓN
Càtedra Màrius Torres
Universitat de Lleida
Joan Ramon VENY
Càtedra Màrius Torres
Universitat de Lleida

Activitats culturals de les universitats de Madrid (2021-22). — Hem de començar destacant la publicació del tercer i darrer volum de la traducció castellana del *Llibre de Contemplació en Déu* de Ramon Llull, publicat per l'editorial Palas Atenea (Madrid), obra de la qual havíem donat raó en dues ressenyes anteriors d'aquestes Activitats acadèmiques (vol. 42, 2020, p. 574-575, i 44, 2022, p. 584-587), arran de la presentació del volum I (29 de març de 2019) al Cercle Català de Madrid. Encara està pendent de publicació l'arreglada de les contribucions a la presentació de l'obra a la Universitat de Porto (2021), la qual sortirà en el volum 27 de la *Revista de Lengüas y Literaturas Catalana, Gallega y Vasca* (UNED, 2022), així com una antologia virtual. L'obra sencera així mateix l'han presentat el professor Fernando Domínguez Reboiras, el professor Juan M. Ribera i la coordinadora de l'edició, la professora Júlia Butinyà, al curs d'estiu de la UNED a Palma, *Los mundos de Ramon Llull*, el 7 de juliol de 2022. En aquesta mateixa convocatòria, que va ser en línia i gravada, també va impartir una lliçó la Dra. Butinyà: «L'ombra fosca del Doctor Il·luminat».